

”תערוכות תל-אביב” / הארץ / 12.6.64 / תע' יחיד / גלריה ”הדסה קלצ'קין” / תל-אביב

יהודה ניימן הוא צייר ישראלי היושב ופועל זה זמן רב בפאריס. לפני שמונה שנים, כאשר הציג לאחרונה תערוכת יחיד בארץ, היוו ציוריו שכבר אז היו מופשטים, הפתעה לקהל שלא היה מורגל לאמנות שאינה מתארת מושא מ”העולם הריאלי”. מבחינה זו, יכולה תערוכתו של יהודה ניימן לשמש נקודת תצפית שאפשר להשקיף ממנה לא רק לעבר דרכו של הצייר עצמו, אלא במידה לא פחותה גם על התמורה שחלה במושגי הקהל. היום, כאשר לפחות חלק מהקהל התרגל לאמנות מופשטת, יכול הצופה לגשת ישר ליצירה עצמה וערכיה הצורניים והתכניים, בלי תוספת לוואי - המגרה אך השולי - של הפתעה נוכח זרם חדש ובלתי מובן בציור.

ציוריו של יהודה ניימן המוצגים בתערוכתו הנוכחית, נוצרו בשנים האחרונות ומייצגים כמה תקופות. ממילא אפשר למצוא בהם דרך התפתחות, כיווני חיפוש ותהליך גיבוש. דרך ההתפתחות היא עיקבית והגיונית, ומשווה לתערוכה בכללה גוון של אורגניות, גם כאשר בציורים שונים מושם הדגש בדרך העיצוב של אספקטים שונים. אורגניות זו נובעת משתי סיבות עיקריות: א) צמידותו של יהודה ניימן לתוכן אחיד - גם אם תוכן זה מופיע בווריאציות שונות; ב) אמצעי העיצוב של תוכן זה, בכל התקופות המיוצגות בתערוכה, שייכים לזרם ציורי אחד, העובר אצל יהודה ניימן גיבוש עיקבי.

התוכן המרכזי, המשמש נקודת מוצא בכל הציורים, הוא הניסיון למסור תחושה לירית רכה בעלת גוון רומנטי לעיתים, ובמספר ציורים, גוון מיסטי-רומנטי. עם התגבשות תוכן זה, עובר הציור תהליך של הצטללות, הבא לביטוי במעבר מציור לירי שבו שולטים הצדדים האסתטיציסטיים והרומנטיים, לעבר ציור, גם הוא לירי במהותו, שבו הדגש מועבר לערכים יותר ציוריים, פחות אסתטיציסטיים לשמם וזניחה קלה של הצד הרומנטי.

מבחינת דרך העיצוב, בהתאם לתוכן המרכזי, קרוב ציורו של יהודה ניימן למופשט הלירי. יש להדגיש, שאין זה המופשט הלירי במובן המקובל בארץ והמתקשר מיד עם אסכולת המופשט הלירי שצמחה בהשראתו של יוסף זריצקי. המופשט הלירי של יהודה ניימן הוא יותר אווירתי ותנועתי, וחסר בו המבנה המושתת על החומריות של הצבע וערכה הרגשי והאספקטים המבניים האינטלקטואליים (ללא כל כוונה להיות כאלה במודגש), המשמשים בסיס למבנה הצורני של זריצקי. במקום אלה, משתמש יהודה ניימן בתנועת מכחול רחבה, בצבע דק המקנה לציוריו הרגשת מרחב וחלל, בצבעים שקופים המרכיבים

את הצורות, ובציוריו המאוחרים יותר - מופיעים גם אלמנטים קליגראפיים. ראוי לציין את העיבוד הציורי הנאה המציין את ציוריו של יהודה ניימן. שהותו הארוכה בפאריס הקנתה לו יכולת להגיש ציור בו מובלע המאמץ הטכני, ציור המאפשר לגשת במישרין לתוכן עצמו. זהו ציור שבשפה טכנית של ציירים נקרא "ציור מבושל היטב". ליכולת טכנית זו יש גם צד של סיכון: כאשר וירטואוזיות טכנית מופעלת למסירת תוכן שאינו עמוק, היא נהפכת לעיתים מטרה לעצמה, או אז מודגש בציור האספקט האסתטי-סלוני. ובאמת, אם בציוריו הקודמים של יהודה ניימן קיים צד סלוני זה בנטייה לרכך את הצבעים ו"למסמס" את הצורות, הרי בציורים המאוחרים יותר, משיג הצייר צלילות רבה הרבה יותר וגיבוש תכני בלי לאבד אף במשהו את התחושה הלירית שהושגה קודם לכן ע"י ריכוך הצורה ו"מיסמוסה" בתוך הרקע.

יואב בראל, בין פיכחון לתמימות: על האמנות הפלסטית בשנות ה-60 בתל אביב, מוזיאון תל אביב לאמנות, 2004